PASAKU KAMOLĪTIS

Brāļi Grimmi

Brēmenes muzikanti

Andrai

no Svetas!

IZDEVNIECĪBA «LIESMA»
RĪGA 1974

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Brāļu Grimmu pasakas

NO VĀCU VALODAS TULKOJIS E. BIRZNIEKS-UPĪTIS UN A. BAUGA MĀKSLINIEKS A. JEGERS

Brēmenes muzikanti . Uzticamie zvēri . Septiņi kraukļi . Ezītis . Vilks un lapsa

Noskannējis grāmatu un FB2 failu izveidojis Imants Ločmelis

-
- BREMENES MUZIKANTI
- UZTICAMIE ZVĒRI
- SEPTIŅI KRAUKĻI
- EZĪTIS
- VILKS UN LAPSA

Brāļu Grimmu pasakas

,

BREMENES MUZIKANTI

Kādam vīram bija ēzelis, kas ilgus gadus neapnicis bija nēsājis labības maisus uz dzirnavām, bet vecumā viņa spēki sāka izsīkt, un viņš vairs nebija noderīgs grūtajam darbam. Vīrs tagad sāka domāt, kā ietaupīt barību, ko apēda ēzelis. Ēzelis nomanīja, ka labi vairs nebūs, tādēļ aizbēga no vīra un devās prom uz Brēmeni, kur viņš cerēja kļūt par pilsētas muzikantu.

Gājis kādu gabaliņu, viņš redzēja ceļmalā guļam medību suni, kas smagi elsoja un bija galīgi nokusis.

—Ko tu tā els, Pakan?— ēzelis prasīja.

— Ai, esmu kļuvis vecs un topu ar katru dienu nespēcīgāks,— suns atteica,—medībās vairs nevaru tik žigli paskriet, tādēļ kungs mani gribēja nosist, tik tikko paguvu no viņa aizmukt. Nezinu, kā tagad nopelnīšu sev maizi.

— Vai zini ko?— ēzelis ieteicās —Es dodos uz Brēmeni, lai kļūtu par pilsētas muzikantu, nāc man līdzi par palīgu: es spēlēšu cītaru, bet tu sitīsi bungas.

Suns bija ar mieru, un viņi abi gāja tālāk. Vēl pēc kāda laiciņa viņi sastapa ceļmalā kaķi; tas tupēja pavisam saviebies.

—Kas tad tev, ņurrātāj, noticies, ka esi tik bēdīgs? — ēzelis prasīja.

— Kas tad par prieku, ja nemaz vairs neveicas! — kaķis atbildēja. —Tā kā esmu vecs, zobi kļuvuši trulāki, un man pašam vairāk pa prātam sēdēt aizkrāsnē un ņurrāt, nekā skraidīt pakaļ pelēm. Saimniece mani gribēja

noslīcināt, tikko izspruku no viņas nagiem, bet tagad pats nezinu, ko iesākt, kā nopelnīt sev pārtiku.

— Nāc mums līdzi uz Brēmeni, tu taču proti spēlēt naktsmūziku, salīgsim tur par pilsētas muzikantiem.

Kaķim šis padoms patika, un viņš gāja līdzi. Pēc tam visi trīs bēgļi gāja garām kādām mājām, kur uz vārtiem tupēja gailis un dziedāja pilnā kaklā.

—Tu jau aizbļausi visiem ausis,— teica ēzelis, —kas tev noticis?

—Dziedādams es esot vēstījis jauku laiku, — gailis stāstīja, — saimniece tāpēc bija stājusies pie veļas mazgāšanas, bet nu nevar izžaut un dusmojas. Rīt ir svētdiena, viņai būs viesi, tādēļ likusi ķēkšai mani nokaut un izvārīt zupā. Bet man vēl negribas zaudēt savu galvu, tādēļ arī pirms nāves kliedzu, cik spēju.

—Ko tu, sarkanseksti, te pa niekiem klaigā! — teica ēzelis. — Nāc labāk mums līdzi uz Brēmeni; tur tev klāsies labāk nekā zupas katlā. Tev ir laba balss, tādēļ mums visiem kopā iznāks ļoti jauka muzicēšana.

Gailim patika šāds priekšlikums, un viņi visi četri kopā gāja tālāk.

Bet vienā dienā Brēmene nebija sasniedzama. Pret vakaru draugi nonāca mežā, kur viņiem vajadzēja pārnakšņot. Ēzelis ar suni nometās zem liela koka, kaķis uzlīda zaros, bet gailis uzlaidās pašā galotnē, jo tur bija visdrošāk. Bet pirms aizmigšanas viņš pēc veca paraduma

palūkojās visapkārt. Gailim likās, ka tepat netālu spīd uguns, tādēļ viņš uzsauca saviem biedriem, ka tuvumā esot kādas mājas, kur logā degot svece.

—Tad jau mums jādodas uz turieni, jo te nav visai teicama vieta, lai pārlaistu nakti,— ēzelis teica.

Suns ari bija ar mieru: tur visādā ziņā dabūšot kādu kaulu vai atradīšot pat kumosiņu gaļas. Tādēļ visi devās uz to pusi, kur spīdēja uguntiņa. Uguntiņa kļuva arvien gaišāka, arvien lielāka; beidzot viņi nonāca pie spilgti apgaismotas laupītāju mājas. Ēzelis kā lielākais piegāja pie loga vistuvāk un ieskatījās iekšā.

— Ko tu tur redzi?— gailis noprasīja.

—Ko es redzu?— atbildēja ēzelis. —Es redzu apklātu galdu, kas apkrauts visādiem ēdieniem un dzērieniem. Un laupītāji sēž visapkārt un mielojas.

—Mums arī derētu krietnas vakariņas, — gailis noteica.

— Jar nebutu peļami pamieloties tur viņu vieta,— ēzelis atteica.

Visi savā starpā apspriedās, ko iesākt, lai izdzītu no mājiņas laupītājus. Beidzot viņi nolēma, ka ēzelis pacelšoties pie loga uz pakaļkājām, suns uzlēkšot ēzelim mugurā, kaķis uzrāpšoties virsū sunim, bet gailis uzlaidīšoties uz kaķa galvas. Kad visi tā bija nostājušies, pēc dotās zīmes viņi reizē iesāka muzicēt: ēzelis bļāva, suns rēja, kaķis ņaudēja, gailis dziedāja. Izsituši logu, viņi metās istabā.

Laupītāji briesmīgi izbijās no trakā trokšņa, pielēca kājās un aizbēga mežā. Bet mūsu četri draugi apsēdās pie galda, ņēmās mieloties un ēst, it kā veselu mēnesi būtu badā dzīvojuši.

Paēduši krietnas vakariņas, muzikanti nodzēsa ugunis un sameklēja guļas vietas, pie kādas jau katrs bija pieradis. Ēzelis nolikās uz grīdas, suns aizdurvē, kaķis saritinājās pie pavarda siltajiem pelniem, bet gailis uzlaidās uz plauktiņa. Visi no tālā ceļa bija krietni noguruši un tādēļ' drīz vien aizmiga.

Kad pusnakts bija pagājusi, laupītāji no tālienes sāka skatīties uz savu māju un neredzēja vairs ugunis. Viss likās klusu, tādēļ laupītāju virsnieks teica:

— Mums nevajadzēja tik muļķīgi bēgt.— Viņš lika vienam no laupītājiem aiziet un izzināt, vai tur vēl kāds atrodas. Atsūtītais pie durvīm paklausījās, bet iekšā viss bija klusu. Viņš iegāja virtuvē aizdedzināt uguni. Ieraudzījis kaķa zvērošās acis, laupītājs tās noturēja par oglēm un šāva tām klāt skaliņu, lai aizdedzinātu. Bet kaķis nebija uz jokiem — ielēca šim acīs, spļāva un skrāpēja. Laupītājs briesmīgi

izbijās, metās laukā pa durvīm, bet aizdurvē guļošais suns uzlēca kājās un iekoda viņam dilbos. Kad laupītājs skrēja jau projām, ēzelis tam krietni iespēra ar

pakaļkāju, gailis no trokšņa pamodās un sauca: «Kikerigū!»

Laupītājs skrēja atpakaļ pie virsnieka, cik vien jaudāja, un stāstīja:

— Mājās pie pavarda nometusies briesmīga ragana, viņa mani apspļaudīja, un ar saviem asajiem, garajiem nagiem saskrāpēja man visu ģīmi, bet pie durvīm stāvēja vīrs ar nazi rokā un iedūra man kājās. Turpat bija nometies kāds briesmīgs nezvērs, kas mani sāka dauzīt ar koka vāli. Vēl kāds sargs bija nolikts kaut kur uz jumta. No turienes viņš sauca, lai padodot arī viņam! Bet es liku projām, ko kājas nes.

Pēc tam laupītāji savā mājā vairs nedrīkstēja rādīties. Visiem četriem Brēmenes muzikantiem te ļoti labi patika, tā ka viņi no šejienes nemaz vairs projām negāja. Beidzamais, kas man to stāstīja, apgalvoja, ka viņi vēl tagad tur dzīvojot.

UZTICAMIE ZVĒRI

Dzīvoja reiz vīrs, kam bija ne visai daudz naudas. Sagrabinājis savu mazumiņu, cik nu tās vēl bija atlicis, viņš devās apceļot pasauli. Pa ceļam viņš nonāca kādā ciematā, kur bija sanākuši kopā bērni. Tie bļaustījās un trokšņoja.

— Ko jūs te darāt?— vīrs uzprasīja.

— Te ir pele, tai jādejo mums priekšā, — iesaucās bērni. —Re, re, cik jocīgi viņa kustina kājiņas!

Vīram kļuva pelītes žēl, un viņš teica:

— Bērni, atlaidiet pelīti, es jums par to samaksāšu.

ˆ% Vīrs iedeva zēniem naudu, un viņi palaida pelīti vaļā.

•ˆNabaga pelīte ieskrēja savā alā, cik ātri vien spēja.

VVīrs gāja savu ceļu tālāk un nonāca otrā ciematā; te zēni bija sadabūjuši pērtiķi un lika tam mest visādus kukurus, smējās par viņu un nedeva tam miera. Arī te vīrs samaksāja zēniem un lika palaist pērtiķi vaļā.

Vīrs gāja tālāk un nonāca trešā ciematā. Te zēni bija sapulcējušies ap ķēdē piesietu lāci. Lācim bija jāpaceļas uz pakaļkājām un jādejo ļaudīm priekšā. Jo diktāk lācis dusmās rūca, jo jautrāk zēni smējās. Arī lāci vīrs atpirka un palaida brīvībā. Lācis bija ļoti priecīgs, ka varēja atkal skriet uz visām četrām kājām, un aizmetās uz mežu.

Vīrs nu bija izdevis visu savu mazumiņu naudas, un kabatā nebija vairs ne plika graša. Tad viņš sev teica:

— Karalim mantu kambaros ir ļoti daudz naudas, vairāk nekā viņam vajag. Drusciņ no turienes varētu aizņemties un, kad sapelnīšu, atlikšu atkal atpakaļ.

Vīrs ielīda mantu kambarī, paņēma drusciņ naudas, bet, kad līda ārā, tad karaļa sargi to saķēra. Tie viņu nosauca par zagli un nodeva tiesai. Tā kā viņš bija pārkāpis likumu, tad viņu nolēma ieslēgt šķirstā un palaist ūdenī. Šķirsta vākā bija saurbti caurumiņi, lai ietiktu gaiss, un šķirstā bija ielikta krūze ūdens un klaips maizes.

Vīrs nu šķirstā peldēja pa ūdeni un drebēja lielās bailēs, ka nenoslīkst. Piepeši viņš dzird ap vāku grabināmies, graužam un pūšam. Uz reizi atsprāgst atslēga, atveras vāks, un vīrs ierauga, ka

vāku atvēruši pele, pērtiķis un lācis, kurus viņš kādreiz bija atpircis un atbrīvojis. Tagad tie bija atnākuši palīdzēt viņam. Pele, pērtiķis un lācis tikai nezināja, ko darīt, tādēļ ņēmās apspriesties. Tajā pašā brīdī viņi redz, ka pa ūdeni veļas balts, apaļš akmens kā ola. Lācis saka:

— Šis ir brīnumakmens, tas nāk īstā laikā. Kam tāds ir, tas dabū visu, ko tikai viņš vēlas.

Tad vīrs izliecās no šķirsta un paņēma akmeni. Tikko viņš bija paņēmis akmeni rokā, viņš vēlējās, lai tam būtu pils ar dārzu un zirgu staļļiem. Viņš tik tikko dabūja izteikt savu vēlēšanos, kad jau sēdēja lepnā pilī, kam apkārt pletās dārzi. Viss izskatījās tik skaisti un grezni, ka viņš brīnīt brīnījās. Bija arī skaisti zirgi un plaši zirgu staļļi.

Pēc kāda laiciņa pa ceļu garām gāja tirgotāji.

— Vai redzat, — viņi teica,— kas te tagad par greznu pili, bet pēdējo reizi, kad nācām garām, te bija smiltājs.

Viņi kļuva ziņkārīgi, iegāja pilī un apprasījās vīram, kā viņš tik īsā laikā paspējis uzcelt tik greznu pili.

—To es neesmu cēlis, bet mans brīnumakmens, — vīrs atbildēja.

— Kas tas tāds par akmeni?— tirgotāji brīnījās.

Tad vīrs aizgāja, atnesa akmeni un parādīja to tirgotājiem. Tiem akmens ļoti patika, un viņi prasīja, lai to pārdodot. Pretī viņi piedāvāja visas savas dārgās preces.

Vīram preces iepatikās, un, tā kā viņš bija ļoti nepastāvīgs un vienmēr gribēja kaut ko jaunu, tad ļāvās piemuļķoties un noticēja, ka preces ir daudz pārākas par balto akmeni. Bet, tikko viņš izlaida akmeni no rokām, izzuda visa viņa laime, un viņš atkal sēdēja ieslēgts šķirstā; viņam blakām bija vienīgi krūze ūdens un kukulis maizes.

Kad uzticīgie zvēri dabūja zināt par vīra nelaimi, viņi ieradās atkal un gribēja palīdzēt, bet nevarēja dabūt vaļā atslēgu, jo šoreiz tā bija daudz ciešāk noslēgusi durvis nekā pirmo reizi. Tad lācis teica:

— Mums jādabū atpakaļ brīnumakmens, citādi nekas nesanāks.

Tā kā tirgotāji dzīvoja pilī, tad zvēri devās uz turieni. Kad viņi bija pienākuši pie pils dārza, lācis teica:

— Ej tu, pelīt, izlūkos un izzini, kas darāms; tu esi vismazākā, tevi cilvēki tik ātri nepamanīs.

Pelīte aiztecēja, bet drīz atgriezās un teica:

— Es nekā nevarēju izdarīt: ieskatījos pa atslēgas caurumu, akmens karājas spoguļa priekšā sarkanā lentītē, bet turpat abās pusēs sēž divi runči ar ugunīgām acīm un to apsargā.

Tad lācis un pērtiķis teica:

— Ej vien un nogaidi, kamēr kungs apgulsies; tad ielien viņa gultā, apgrauz viņa matus un ieknieb degunā!

Pelīte ielīda guļamistabā un izdarīja, kā bija teikts. Kungs atmodās, kasīja degunu, dusmojās un teica:

— Abi runči nekur neder: ļāvuši saviesties tik daudz pelēm, ka pat matus grauž no galvas nost.

Un kungs pats aizdzina abus runčus. Nu pelītei bija brīvas rokas.

Otrā naktī, kad kungs aizmiga, pelīte ietecēja istabā, grauza un plucināja sarkano lentīti, kurā bija pakārts akmens, kamēr lentīte bija pušu un akmens nokrita zemē. Pelīte aizvilka akmeni līdz mājas durvīm. To izdarīt

pelītei bija nācies ļoti grūti. Tagad viņa teica pērtiķim, kas gaidīja pie durvīm:

— Tagad izvelc tu ar savu ķepiņu pa durvju apakšu ārā!

Pērtiķis to varēja izdarīt ļoti viegli: viņš paņēma akmeni rokā, un visi steidzās atpakaļ uz upi pie šķirsta. Drīz viņi nonāca ūdens malā, pērtiķis izteicās:

— Bet kā mēs aiztiksim līdz šķirstam?

— Tas mums būs viegli izdarāms, — lācis atbildēja,

— jo es esmu labs peldētājs. Ņem tu, pērtiķi, akmeni, kāp man mugurā un turies cieši. Bet pelīte var ielīst man ausī.

Tā viņi arī izdarīja un sāka peldēt. Peldot lācim kļuva garlaicīgi, pēc kāda laiciņa viņš iesāka pļāpāt:

— Klausies, pērtiķi, mēs taču esam uzticīgi biedri, kā tu domā?

Bet pērtiķis neko neatbildēja un turēja muti ciet.

— Vai tas ir redzēts? — lācis jau sāka dusmoties.

— Tu negribi atbildēt pat savam draugam. Tas no tevis nav lāgi, ka tu neatbildi, kad tev jautā.

Nu pērtiķis vairs ilgāk nevarēja noturēties, viņš izlaida no mutes akmeni un iesaucās:

— Tu gan, lāci, esi liels muļķis! Kā tad es ar akmeni mutē varu tev atbildēt? Tagad tas iekrita ūdenī, un tu pie tā esi vainīgs.

— Nebaries tikai, — lācis atteica, — gan jau mēs ko izdomāsim.

Viņi apspriedās savā starpā, tad sasauca vardes, krupjus un citus ūdens apdzīvotājus un teica:

— Jums grib uzbrukt briesmīgs ienaidnieks, tādēļ nesiet kopā akmeņus un uzceliet te augstu mūri, lai pret viņu aizsargātos.

Vardes un krupji izbijās un sāka nest akmeņus mūrim no visām pusēm. Beidzot kāds vecs krupis atvēla arī apaļo, balto akmeni sarkanajā lentītē. Lācis bija ļoti priecīgs, paņēma brīnumakmeni un teica, ka nu viss atkal būšot labi, lai ejot vien katrs uz savām mājām.

Nu visi trīs aizpeldēja līdz šķirstam un atvēra vāku. Viņi bija atnākuši pašā beidzamā brīdī, jo vīrs jau sen bija apēdis maizi, izdzēris ūdeni un pats tikko vairs dzīvs. Dabūjis savās rokās brīnumakmeni, viņš vēlējās kļūt spirgts un vesels un pārcelties atkal uz skaisto pili. Tas tūlīt piepildījās. Visi trīs zvēri palika pie viņa pilī līdz mūža galam un dzīvoja tur kopā jautri un laimīgi.

SEPTIŅI KRAUKĻI

ādam tēvam bija septiņi dēli, bet meitas nevienas, kaut viņš pēc tās tik ļoti ilgojās. Beidzot viņa sievai piedzima meitiņa. Todien tēvs aizsūtīja vienu no dēliem uz avotu pēc ūdens. Sūtītais gāja ar krūzi, bet pārējie seši skrēja tāpat līdzi. Tā kā katram gribējās iesmelt ūdeni, tad viņi sāka grūstīties, un krūze nejauši iekrita avotā. Nobijušies visi stāvēja pie avota un nezināja, ko iesākt. Kad dēlus ilgi nevarēja sagaidīt pārnākam,tēvs kļuva nepacietīgs un teica:

— Tie būs iesākuši kādu rotaļu un aizmirsuši, ka jāatnes ūdens. Ir gan nerātņi!

Un pēkšņās dusmās viņš iesaucās:

— Kaut viņi visi septiņi pārvērstos par kraukļiem!

Tikko viņš bija izsaucies, tā sadzirdēja virs galvas

spārnu švīkoņu. Paskatījies uz augšu, tēvs redzēja, ka septiņi kraukļi, melni kā ogles, paceļas un aizlaižas.

Tēvs vārdus nevarēja vairs atņemt atpakaļ, lai gan viņam bija neizsakāmi žēl savu septiņu dēlu.

Vienīgais prieks vecākiem nu bija mazā meitiņa, kura ar katru dienu kļuva vingrāka un skaistāka.

Meitenīte ilgu laiku nemaz nezināja, ka viņai bijuši arī brāļi, jo vecāki par to nebija teikuši ne vārda. Kādā dienā meitenīte dzirdēja ļaudis runājam, ka viņa esot gan skaista, tomēr savā ziņā vainīga pie brāļu nelaimes. Meitenīte ļoti noskuma, aizgāja pie tēva un mātes un prasīja, vai patiesi viņai bijuši septiņi brāļi un kur tie palikuši. Tagad

arī vecāki vairs neuzdrošinājās šo noslēpumu ilgāk noklusēt un apgalvoja, ka tā bijusi likteņa griba un meitenītes piedzimšanai ar to neesot nekāda sakara. Bet meiteni katru dienu mocīja sirdsapziņa, un viņa bija pārliecināta, ka tai jāatrod brāļi. Viņai nebija nekur miera, kamēr viņa slepeni neaizgāja no mājām, lai uzmeklētu un atbrīvotu savus brāļus, lai tas maksātu ko maksādams. Meitene nekā cita nepaņēma ceļā līdzi kā tikai gredzentiņu par piemiņu no saviem vecākiem, klaipu maizes, krūzīti ūdens un krēsliņu, kur apsēsties.

Viņa gāja arvien tālāk un tālāk. Beidzot viņa nonāca pie saules, kas bija ļoti karsta. Meitene žigli aizskrēja projām un devās pie mēness, bet tas bija ļoti auksts.

Tad meitenīte žigli skrēja projām un nonāca pie zvaigznēm. Tās bija laipnas un labas un katra sēdēja uz sava krēsliņa. Bet rīta zvaigzne piecēlās, pasniedza meitenītei atslēdziņu un teica:

— Ja tev nebūs atslēdziņas, tad tu nevarēsi atslēgt stikla kalnu, kur atrodas tavi brāļi.

Meitenīte paņēma atslēdziņu, rūpīgi to ietina lakatiņā un gāja tālāk. Beidzot viņa nonāca pie stikla kalna. Vārti bija aizslēgti. Kad meitenīte gribēja izņemt atslēgu un atraisīja lakatiņu, izrādījās, ka tas tukšs; labās zvaigznes dāvana bija pazudusi. Ko gan tagad iesākt? Savus brāļus viņa katrā ziņā gribēja atpestīt, bet atslēdziņas, ko stikla kalnu atslēgt, viņai vairs nebija. Ilgi nedomājusi, viņa izvilka nazi, nogrieza mazo pirkstiņu un ar to laimīgi atslēdza vārtus. Kad meitenīte bija iegājusi iekšā, viņai pretī nāca rūķītis un prasīja:

— Ko tu te meklē, bērniņ? — Es meklēju savus brāļus, septiņus kraukļus, — meitenīte atbildēja.

Tad rūķītis teica: — Kraukļi nav mājās; ja gribi pagaidīt, kamēr viņi pārnāks, tad nāc iekšā.

Pēc tam rūķītis ienesa kraukļu ēdienu uz septiņiem šķīvīšiem un dzērienu septiņos trauciņos. No katra šķīvīša meitenīte noēda pa drusciņai, no katra kausiņa nodzēra pa malkam, bet beidzamajā kausiņā iemeta gredzentiņu, ko bija paņēmusi līdzi no mājām.

Uz vienu reizi viņa dzirdēja spārnu švīkoņu un kraukļu ķērkšanu. Rūķītis teica: — Kraukļi laižas mājup.

Viņi atgriezās izsalkuši, gribēja ēst un dzert un steidzās pie saviem šķīvīšiem un kausiņiem. Tad viņi viens pēc otra izsaucās: — Kas ir ēdis no mana šķīvīša?

— Kas ir dzēris no mana kausiņa?

Un, tikko septītais krauklis bija izdzēris savu kausiņu, viņam pretī ritēja gredzentiņš, viņš to apskatīja un pazina, ka tas ir vecāku gredzens, tādēļ viņš teica:

— Cik jauki būtu, ja te atnāktu mūsu māsiņa, tad mēs beidzot atgūtu cilvēka izskatu!

Meitene stāvēja turpat aiz durvīm un klausījās. Kad viņa dzirdēja jaunākā brāļa vārdus, viņa panācās uz priekšu, un tajā pašā brīdī visi septiņi kraukļi atguva cilvēka izskatu. No prieka viņi apkampās, saskūpstījās un priecīgi devās uz mājām.

EZĪTIS

Reiz dzīvoja vīrs un sieva — bagāti ļaudis. Visa kā viņiem bija diezgan — i naudas, i mantas, tikai bērnu vien nebija. Viņi ļoti ilgojās, lai vecuma dienās būtu maizes devējs.

Reiz vīrs aizbrauca uz mežu pēc malkas. Viņš iegāja dziļi, dziļi mežā, tādā biezoknī, kur vēl neviens nebija kāju spēris. Iznācis uz laukumiņa meža vidū, viņš redz mazu mājiņu, bet mājiņas priekšā sēž veca, veca māmiņa. Vīrs piegāja tai klāt un padeva labdienu.

— Es pazīstu tevi un zinu tavas bēdas, — šī saka. — Tādēļ jau arī saucu tevi šurp, lai palīdzētu. Ja tu gribi bērnu, tad ņem šo lūku vācelīti. Aizbraucis mājā, ieliec to aizkrāsnī un gaidi, kas būs tālāk, tikai priekšlaikus never vācelīti vaļā, citādi tevi piemeklēs liela nelaime.

To teikusi, māmiņa pazuda ar visu namiņu, it kā viņas nemaz nebūtu bijis. Vīrs redz: viņš stāv pazīstama laukumiņa vidū, pa kuru varbūt simtiem reižu staigājis,, un rokās tur lūku vācelīti.

Vīrs tūdaļ brauca mājās, izstāstīja sievai, kas atgadījies, un nolika vācelīti siltā vietā aizkrāsnē. Nu viņi gaida vienu dienu, gaida otru — nu jau trešā diena iet uz galu. Trešās dienas vakarā vīrs ar sievu sēž pie galda, te viņi dzird, ka vācelītē kaut kas sakustas un iešņukstas gluži kā bērns. Sieva izvilka vācelīti no aizkrāsnes, atvāza vaļā, un vācelītē — tavu brīnumu! — guļ puisēns, pa pusei kā cilvēks, pa pusei kā ezis. Vīrs gribēja to sist nost, bet sieva neļāva:

— Lai dzīvo, varbūt, kad izaugs, kļūs cilvēks.

Viņa iesauca dēlu par Ezīti un ierīkoja tam guļas

vietu aizkrāsnē. Tur Ezītis nodzīvoja astoņus gadus un tā sadraudzējās ar lielo gaili, ka tas pat savas vistas atstāja un pastāvīgi tupēja pie Ezīša aizkrāsnē.

Reiz vīrs taisījās braukt uz tirgu un vaicāja sievai, ko šī gribot, lai atvedot no pilsētas. Viņa gribēja siltu lakatu. Tad vīrs prasīja kalponei, ko šī gribot. Tā gribēja izrakstītas zeķes. Tad vīrs pa jokam vaicāja Ezītim, jo nekad nebija dzirdējis to runājam:

— Bet, mans dēls, ko tev lai atvedu?

Te Ezītis no aizkrāsnes atbild cilvēka balsī:

— Atved man, tēt, no tirgus pašas labākās dūdas, kādas vien atrod.

Vecākiem bija lieli brīnumi, ka Ezītis runā. Vīrs pārveda sievai siltu lakatu, kalponei raibi izrakstītas zeķes, bet Ezītim no tīra sudraba kaldinātas dūdas. Ezītis, dabūjis

dūdas, sāka spēlēt tik gaužu dziesmiņu, ka visi, kas vien bija mājā, neizturēja un sāka slaucīt asaras; pat runcis uz mūrīša ar ķepām berzēja acis. Bet, kad Ezītis spēlēja kaut ko jautru, visiem diet vien gribējās.

Drīz pēc tam Ezītis teica savam audžutēvam:

— Aizved manu gaili pie kalēja, lai tam pieliek sudraba pakavus.

Vīrs tā arī izdarīja.

— Ardievu, tēvs un māmiņa, — Ezītis tad sacīja, — gribu doties pasaulē laimi meklēt. — Viņš uzlēca gailim mugurā, pūta savas dūdas un devās pasaulē. Ezītis, uz gaiļa muguras sēdēdams, sasniedza biezu mežu, uzlaidās tur augsta ozola galotnē un sāka spēlēt dūdas. Kur gadījušies, kur ne, ap ozolu salasījās visi meža zvēri: lāči, vilki, lapsas. Mežacūku, briežu un zaķu sanāca veseli bari, drīz viss mežs no zvēriem čurnēja un mudžēja vien.

Tai brīdī karalim gadījās braukt pa šo mežu. Tikko viņš bija iebraucis mežā, to apstāja plēsīgi zvēri; lāči uzklupa galminiekiem, vilki saplosīja zirgus un gribēja jau ķerties pie paša karaļa. Karalis sāka kliegt un lūgties:

— Kas mani paglābtu no nāves, tam es dotu visu, ko tik viņš vēlas, pat savu valsti nežēlotu.

Tikko viņš šos vārdus bija izteicis, te, kur gadījies, kur ne, Ezītis uz sava gaiļa klāt. Viņš aizdzina zvērus un teica:

— Es tevi izglābšu, ja tu man apsoli atdot to, kas tev, mājās pārrodoties, pirmais iznāks pretī.

Karalis bija ar mieru un deva ķīlā savu karaļa vārdu. Tad Ezītis jāja uz gaiļa pa priekšu, bet aiz viņa brauca karalis savā karietē, kurai zirgu vietā paši priekšā iejūdzās seši lāči. Viņi nonāca pie pils. Tur karalim pirmā pretī iznāca viņa meita, skaistā princese. Kad viņa

izdzirda, ka tai jāiziet par sievu pie kroplīša — pus eža, pus cilvēka, viņa pasauca karali sāņus un lūdza to, lai viņš neizpilda

savu solījumu, bet pavēl Ezīti nosist. Karali nevajadzēja daudz lūgties; viņš pats arī domāja, kā tikt vaļā no solījuma. Viņš uzkliedza sargiem, lai grābj Ezīti ciet un iesloga tornī līdz tiesas dienai. Bet Ezītis iecirta gailim ar piešiem un izlaidās pa torņa logu laukā.

Otrā dienā pie karaļa pils salasījās nepārredzams bars plēsīgu zvēru, mežacūkas sāka norakt vaļņus, lāči gāza ārā vārtus, vilki grauza durvis. Lai kā karaļa ļaudis turējās pretī un cik zvēru arī nenogalināja,

ar tādu baru neviens nevarēja tikt galā. Zvēri ielauzās karaļa pilī un uz vietas saplosīja karali un princesi.

Ezītis aizlaidās atpakaļ uz mežu, uzkāpa augstā ozolā un sāka atkal pūst savas dūdas. Garām brauca kaimiņu karalis ar saviem miesassargiem un pavadoņiem; tiklīdz viņi iebrauca mežā, zvēri tiem uzklupa, saplosīja zirgus un jau gribēja ķerties pie paša karaļa, kas sēdēja karietē. Karalis no izbailēm sāka kliegt un lūgties, ka visu atdošot tam, kas šo paglābšot no nāves. Tikko viņš šos vārdus izteica, te Ezītis ar gaili klāt un saka:

— Ja jūs, karali, atdosiet man to, kas pirmais jums pilī nāks pretī, tad es jūs izglābšu no nāves un aizvedīšu atpakaļ uz pili.

Karalis to apsolīja un deva ķīlā savu karaļa vārdu.

Ezītis jāja uz gaiļa pa priekšu, bet karalis nāca kājām nopakaļ. Tikko viņi bija iegājuši pilī, te skaistā princese pretī un krīt tēvam ap kaklu. Karalis nekā nevarēja darīt, princese pirmā tam bija nākusi pretī, un nu viņa jāatdod Ezītim. Karalis izstāstīja visu princesei.

— Ko lai dara, tēt, — viņa atbildēja, — tavs karaļa vārds ir cietāks par tēraudu un dārgāks par zeltu. Kā tu esi teicis, tā tam jābūt.

Drīz tika nosvinētas kāzas. Kāzu vakarā Ezītis karalim teica:

— Nostādi pie guļamistabas durvīm divpadsmit

stiprus puišus. Kad sitīs pusnakti, lai ieiet istabā un grābj mani ciet tā, ka nevaru izrauties. Ko es arī nedarītu, lai nenobīstas, bet tur mani stingri ciet. Kad es nometīšu eža ādu, lai tūdaļ bāž to krāsnī un mani nelaiž klāt, kamēr tā ir sadegusi. Ja tie visu izdarīs, kā sacīts, un nenobīsies, tad tev būs īsts znots un tavai meitai stalts vīrs.

Karalis visu izdarīja, kā bija runāts. Grūti gan nācās divpadsmit stipriem puišiem novaldīt Ezīti, tomēr tas nevarēja izrauties un mesties krāsnī, kur dega viņa kažociņš. Kad tas bija sadedzis un pelni

izplēnējuši, Ezītis kļuva skaists jauneklis.

Otrā rītā karalis no visas sirds apsveica jauno pāri. Ezītis ņēma pie sevis audžuvecākus, un visi dzīvoja laimē un bagātībā ilgu mūžu. Pēc vecā karaļa nāves Ezītis kļuva par karali.

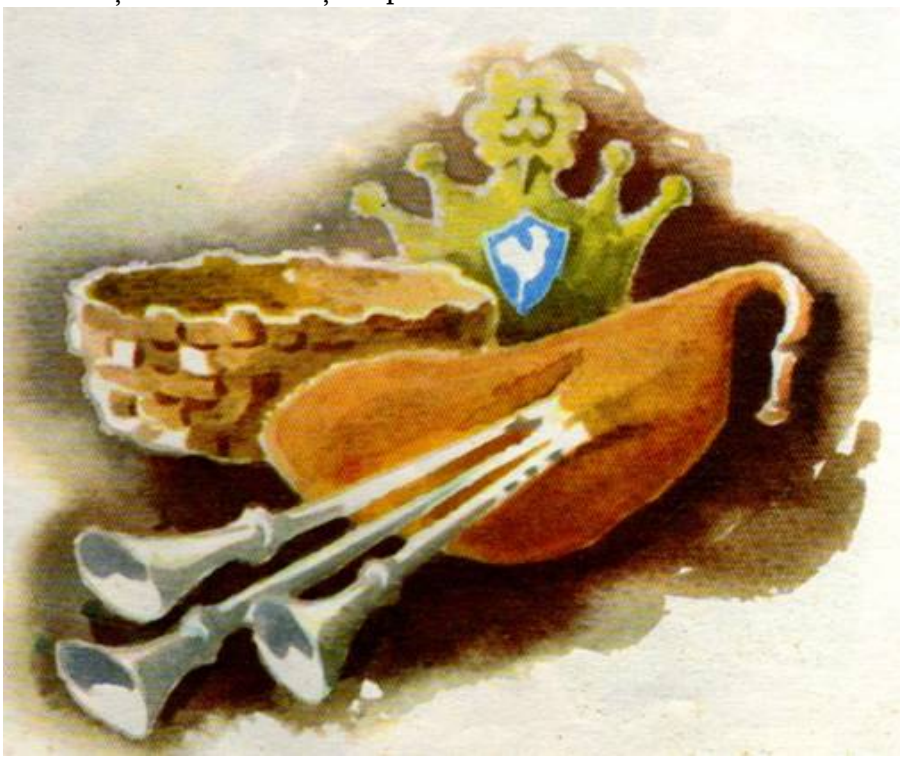

,

VILKS UN LAPSA

eiz kāda lapsa kalpoja pie vilka un darīja visu, ko tai lika, jo vilks bija stiprāks. Taču lapsai gan ļoti gribējās tikt vaļā no tāda kunga. Kādu dienu abi gāja pa mežu, un vilks sacīja:

— Rudaste, pagādā man ko ēst, citādi apēdīšu tevi pašu!

Tad lapsa atbildēja:

— Es zinu kādas zemnieku mājas, tur ir divi jēriņi; ja gribi, aiznesīsim vienu.

Tas vilkam bija pa prātam. Viņi aizgāja uz turieni, lapsa iznesa vilkam jēru, bet pati aizšmauca. Vilks aprija jēru, bet viņam gribējās vēl, un viņš ielīda kūtī pēc otra. Taču viņš bija neuzmanīgs, aita viņu ieraudzīja un sāka tik stipri blēt, ka saskrēja ļaudis. Viņi vilku tik nežēlīgi

piekava, ka viņš*r* skaļi gaudodams, šķībs un greizs aizsteberēja pie lapsas.

— Tu mani pamatīgi'iegāzi, — viņš sacīja lapsai, — es gribēju aiznest otru jēru, bet mani saķēra un piekāva.

— Kāpēc tad tu esi tāds negauša? — lapsa atteica.

Otrā dienā viņi atkal gāja staigāt, un rijīgais vilks sacīja:

— Rudaste, gādā man ko ēdamu, citādi aprišu tevi pašu!

Tad lapsa atbildēja:

— Es zinu kādas zemnieku mājas, kur saimniece šovakar cep pankūkas, tās mēs dabūsim.

Viņi devās uz turieni, lapsa izlodāja visu māju un tik ilgi ostīja un sukstīja, kamēr uzgāja pankūku bļodu, izvilka sešas pankūkas un atnesa vilkam.

— Te tev būs ko ēst, — viņa teica un aizgāja savu ceļu. Vilks

aprija pankūkas vienā paņēmienā un, nospriedis, ka vajadzētu vēl, iegāja mājā un nogāza bļodu uz grīdas, ka lauskas vien pašķīda. Padzirdējusi lielo troksni, iesteidzās saimniece, sasauca mājiniekus, un nu visi slānīja vilku, kamēr sitamie salūza, tā ka vilks uz divām kājām aizlēca kaukdams pie lapsas.

— Kā tu mani tik nejauki iegāzi! — viņš bārās. — Zemnieki mani noķēra un savelēja muguru.

Bet lapsa atbildēja:

— Kāpēc tu esi tāds negauša?

Trešajā dienā, kad abi atkal devās staigāt un vilks tikko cilāja kājas, viņš sacīja:

— Rudaste, gādā man ko ēst, citādi aprīšu tevi pašu!

Lapsa atbildēja:

— Es zinu kādu vīru, kas nesen nokāvis govi, un iesālītā gaļa atrodas pagrabā toverī, — to mēs dabūsim.

— Iesim tūliņ uz turieni, — vilks sacīja, — un tu man palīdzēsi, ja netikšu projām.

— Varam iet, — lapsa atbildēja un izrādīja viņam visas ejas un spraugas, pa kurām tie beidzot nokļuva pagrabā. Te nu bija gaļas bez sava gala, un vilks tūliņ stājās pie ēšanas, domādams, ka laika pietikšot, lai apēstu visu. Lapsa arī pamielojās pēc sirds patikas, taču modri skatījās visapkārt, bieži vien pieskrēja pie cauruma, pa kuru bija ielīdusi, un mēģināja, vai varēs izlīst. Vilks tai jautāja:

— Lapsa mīļā, saki man, ko tu skraidi iekšā un ārā un nemaz neēd?

— Man taču jāpieskata, lai kāds neuznāk, — viltniece atbildēja,

— tikai neēd gan pāri par mēru.

— Ātrāk neiešu projām, kamēr toveris būs tukšs, — vilks noteica.

Tikmēr saimnieks, padzirdējis lapsu lodājam, ienāca pagrabā. Lapsa, viņu pamanījusi, izskrēja kā zibens pa caurumu ārā. Vilks gribēja darīt to pašu, taču bija tik resns pieēdies, ka iesprūda caufumā. Nu zemnieks paņēma rungu un nosita vilku. Tā lapsa tika vaļā no vecā negaušas un priecīga ieskrēja mežā.